

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

משנת שלמה

"וּבְלִילֵי לַיְלָה אֶלְבָּרְזָא מִתַּחַת פְּלִימָה אֶת בְּרִיאַת אֱלֹהִים
לְבַד, בֵּין בִּרְפָאָה וּבֵין בְּהִלְכָּה"

אסור להרגיש נחיתות מפני העכו"ם

אחד מיסודות דת קדשינו, הוא הידיעה הברורה של כל יהודי, שמעלתו הרבה יותר גדולה מעובד כוכבים, ואסור לו לעולם להרגיש רגשות של נחיתות מפני העובד כוכבים, משום שהוא שייך לעם שנבחר מהקב"ה, יותר מכל העמים שעל כל פני האדמה.

הדבר הזה הוא לא איזה המצאה של מישהו, אלא זהו דבר השי"ת שחזר וכפל את זה כמה פעמים בתורה, לקבוע בדור את ההשקפה הזו, וכמו שכתוב בסוף פרשת קדושים (כ"ו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי', ובסוף פרשת ואתחנן (ז' ו') 'כי עם קדוש אתה לה' אלהיך בך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה. לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים, כי מאהבת ה' אתכם' וגו'. הקב"ה כותב בתורה שהטעם שהוא בחר בעם ישראל מכל העמים הוא בגלל אהבתו לעם ישראל.

ולכן תיקנו לנו חז"ל לברך כל יום את הקב"ה שלא עשה אותנו מאומות העולם כמפורש בתוספתא (ברכות פ"ו הכ"ג) רבי יהודה אומר שלש ברכות צריך לברך בכל יום, ואחד מהם שלא עשני גוי, ומביא שם את הטעם משום שכתוב בישעיה (מ', י"ז) 'כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו'. לכן צריך להודות להשי"ת שהוא עשה אותנו חשוב בעיניו, ולא עשה מן הגוים שאינם חשובים לפניו ית' כלום.

ובפרט בברכות התורה אנו מזכירים את נועם חלקינו שזכינו לקבל את התורה, שאומות העולם לא רצו לקבל, ולכן אנו אומרים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ומקור ברכה זו בגמ' (ברכות י"א ב.) 'ובסוף כל תפילה שוב מדברים על זה בפרטות, עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדולה ליוצר בראשית שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה שלא שם חלקינו כהם וגורלינו ככל המונם.

אות צג'. ועיי"ש עוד אריכות בענין זה של השתוקקות למצוה, ואכמ"ל).

אם לא יאמרו 'מה נאכל' יש הבטחה שיתברך במעיהם

"וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו' וצוית את ברכתך", (כה' כ' - כא').

כבר תמה בזה בספר דרש משה {להגר"מ פינשטיין זצ"ל} למה אמר 'וצוית את ברכתך' רק אחרי ש'יאמרו מה נאכל בשנה השביעית', שהרי פשוט שגם בלא שיאמרו ישראל מה נאכל יצוה ה' את הברכה לישראל שיהיה להם מה לאכול, ולא יפסידו ע"י שמירת המצוות.

ונראה לי שע"פ פשוטו מיושב זה מהפסוק הקודם (פס' יט') דכתיב 'ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשובע' וביאור ואכלתם לשובע יש ללמוד ממה שפירש"י בפרשת בחוקותי (כ"ו ה') על הפסוק 'ואכלתם לחמכם לשובע', 'אוכל קמעה והוא מתברך במעיו' עכ"ל. וזהו גם הכוונה כאן 'ואכלתם לשובע', שיאכלו קמעה ויתברך במעיהם.

ונמצא שבלא שיאמרו מה יאכל, יש הבטחה בתורה שמה שישאר להם יהיה בו ברכה שיאכלו מעט ויתברך במעיהם ולא יצטרכו לאכול הרבה, וכדוגמת לחם הפנים שאיתא בגמ' (יומא לא' ע"א) שמאכילת כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר, וזהו הברכה על שמירת השביעית. אבל 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית' שלא יהיה לבכם בטוח בברכה זו מאחר שרואים שיש רק מעט, אז וצוית את ברכתך שיהיה הרבה כדי שיראו בעיניהם, ואתי שפיר ש'וצוית את ברכתך' נאמר רק אחרי שיאמרו מה נאכל.

(שלמי שמחה, פרשת בהר אות ה').

מקור לדין המנח"ח שאף בנים גדולים הכבושים תחת ידי יכול למוכרם לעבד

"וגם מבני התושבים הגרים עמכם" וגו', (כה' מה').

הפסוקים כאן (פס' מד' ופס' מה') מדברים, מי כשר להיות עבד כנעני, שישראל יכול לקנותו לו לעבד. ובביאור הפסוק כאן, אמרו בתו"כ (פרשתא ו' סימן ד') 'וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו, בניהם ובנותיהם', עכ"ל. כלומר מה שכתוב 'מבני' התושבים, בא ללמד, שגוי יכול למכור לישראל את בנו או בתו לעבד, ויש לעבד זה דין עבד כנעני.

וברמב"ם (פ"ט מהל' עבדים ה"ב) משמע, שמה שעובד כוכבים יכול למכור את בנו ובתו לעבדים, נלמד ממה שכתוב בהשן הפסוק, 'אשר הולידו בארצכם', שבא ללמד שאחד משבעה אומות שבא על אחת שאינה משבעה אומות וילדה בן,

פניני הפרשה

מה ענין שמיטה אצל הר סיני

"וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר", (כה' א').

כתב רש"י מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, עכ"ל.

ועדין צ"ב למה נבחרה דוקא מצות שמיטה ללמד על כל המצוות, ולא נכתב זה במצוה אחרת.

ונראה בעה"י לפרש, שיסוד מצות שמיטה הוא להפקיר את שלו למען רצון השי"ת, ומצאנו שגם עצם לימוד התורה וקיום המצוות צריך להיות עם יסוד זה, וכדאיתא בגמ' (ערובין נ"ד ע"א) 'אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו'. ובמדרש תנחומא (פרשת במדבר סוף סימן ו') ג,כ איתא 'כל מי שאינו עושה עצמו הפקר כמדבר אינו יכול לקנות את התורה', וכיון שא"א לקיים המצוות אא"כ למד דיניהם, וא"א ללמוד אא"כ משים עצמו כמדבר, לכן מובן שעבור קיום המצוות מוכרחים ליסוד זה של הפקר, ולכן נבחרה דוקא מצות שמיטה שיסודה הוא להפקיר את שלו למען השי"ת ללמד על כל המצוות, כי זהו גם היסוד לכל המצוות.

(שלמי שמחה, פרשת בהר אות א').

השתוקקות למצוה, חלק מהמצוה

"שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ, שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר", (כה' ג' - ד').

לכאורה לא מובן מה צריך לכתוב 'שש שנים תזרע שדך' וכו', ומה איכפת לי מה יעשה בשש שנים הללו, הרי העיקר הוא שבשנה השביעית ישבות.

ונראה ליישב, דכשאדם חפץ לקיים את המצווה בשנה השביעית, נחשב לו במשך כל ששת השנים שעובד באדמה כמקיים מצות שמיטה בכח, כי המצוה הזו מאירה לכל השנים הקודמות לה, ואיכא מצוה גם בשש שנים הקודמות, ולכן הזכיר רת השנים הללו.

(שמן למאור, פרשת בהר סוף אות ב').

ועפ"י יש לפרש גם את מה שאומרים בפיוט אחד מי יודע 'שבעה ימי שבתא', 'שמונה ימי מילה', אף שהוא רק יום אחד, כי כיון שיש השתוקקות מתי יגיע הזמן שיוכל לקיים את המצוה, הנה כל ימי ההשתוקקות נחשבים כאילו קיים בהם את המצוה.

(שלמי חגיגה, עמ"ס חגיגה ח"א דף ה' ע"ב עמ' תקיז')

מותר לקנות את הבן הזה לעבד, ואינו בכלל לא תחיה כל נשמה.

ובטעם מה שכתוב כאן 'וגם' מבני התושבים, יתכן לפרש ע"פ מה שכתב בספר מנחת חינוך (ריש מצוה שמז') וז"ל 'לא חילק בין בניו ובנותיו קטנים, או אפילו גדולים. ונראה שכל שכבושים תחת יד אביהם, יכול למוכרם, עכ"ל.

ועפ"י יש לומר, שאם היה כתוב ומבני התושבים, היה משמע רק בנים קטנים. עכשיו שכתוב 'וגם', בא לרבות שגם בנים גדולים שכבושים תחת יד אביהם, ג"כ יש כח לאביהם למוכרם, והמכירה חלה שנעשה אותו הבן כדין עבד כנעני.

(דקדוקי תורה - גם לרבות, פרשת בהר אות א').

מאמר הפרשה

יסוד מצות שמיטה

הגמרא בסנהדרין (ל"ט א') מספרת שתלמיד אחד בא לפני רבי אבהו ושאל אותו מהו הטעם של מצות שמיטה, מפרש רש"י למה ציוה הקב"ה על השמיטה. השיב לו רבי אבהו, אמר הקב"ה זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי.

זהו כל יסוד מצות שמיטה כדי שתדעו שהארץ שלי.

היסוד הזה הוא מאוד עיקרי בחיי האדם, הזוה"ק אומר בפרשת נשא (דף קכ"ו א') שאדם הולך בעוה"ז בהרגשה שהעולם הוא שלו, והוא ישאר בו לדורי דורות, וכתוצאה מכך הוא נקשר לעוה"ז, ומרגיש שיש לו דברים שהם שלו והוא הבעלים על זה, ודבר זה הוא מניעה גדולה להשגת השלימות הרוחנית. וכמו שמפרש רש"י בסנהדרין, כדי שתדעו שהארץ שלי ולא ירם לבבכם בשבח ארצכם ותשכחו עול מלכותו.

יהודי צריך לחיות בהשקפת חיים שלמעשה שום דבר בעוה"ז הוא לא שלו, אלא שמן השמים נתנו לו זכות שימוש בעיני העוה"ז כדי להגיע לתכליתו הנצחית.

וכשנתבונן נראה שאין דבר שאי אפשר לקחת מן האדם, אפשר לקחת לו את הבית על כל חפציו ורח"ל, אפשר לקחת לו את אשתו ואת ילדיו, אפשר לקחת לו את פרנסתו, ואפשר לקחת לו את בריאותו שברגע אחד גופו כבר לא יכול לשירת אותו וכל חייו נהפכו עליו, ואפילו את תכונותיו ומעלותיו בעצם יכולים לקחת לו כי רח"ל יש אנשים שנטרפה עליהם דעתם ולא נשאר להם כלום מכל מעלותיהם, אין דבר שאי אפשר לקחת מהאדם.

ואפילו גוף האדם הוא ג"כ לא שלו, במפורש במשנה (ב"ק צ' ב') שאין אדם רשאי לחבול בעצמו. והגמרא שם (צ"א ב') מביאה שזהו גם התנא שסובר שזויר שנטמא צריך להביא קרבן אשם, והתורה כותבת שם וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וכי באיזה נפש חטא אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה.

א"כ מה יש לאדם בעוה"ז יש לו זכות שימוש בגופו, בביתו, ובחפציו, ויש לו זכות שימוש בכשרונותיו ובתכונותיו ומידותיו, כדי לעבוד בהם את השי"ת. אבל למעשה שום דבר אינו שלו ממש, וכמו שרואים בחוש שלפעמים מחליטים מן השמים לקחת מן האדם איזה דבר מסוים והוא לא יכול להתנגד.

והפסוק בתהלים (פרק כ"ד א') אומר לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, הכל של הקב"ה, איך אנשים יבינו את זה, ממשיך הפסוק ואומר, כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה, הקב"ה יסד את העולם על ימים ונהרות, ואם הוא לא ישמור על העולם כל יום, יוכל להיות שהים יצא מגבולו

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הנני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שיחשוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמותי ולומר אני מדליק נר זה לעילוי נשמות פלוני בן פלוני (שלמה בן מאיר ושמוחה), ויפרש את בקשתו ויוכל לשפוך את ליבו על ידי הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות בידי להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעשות אותו באהבה וחובה ולתת לו בלב תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי ביישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

המשך משנת שלמה

מכל זה מובן שאין ליהודי מה לחפש אצל גוי, יש לו את הקב"ה ואת התורה הקדושה ועליו להיות מחובר רק אליהם, וח"י שלא יהיה לו שום שייכות אל הגויים. וכמו שאמרה לנו התורה בסוף פדשת קדושים (כ' כ"ו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי', ומפרש רש"י שרק אם אתם מובדלים מן העמים אתם זוכים להיות לי. ולשון רש"י 'אם אתם מובדלים מהם, הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו ותגלו מארץ קדושה', עכ"ל. יש כאן בתורה הדגשה על הבדלה, מותר לדבר עם גוי או לעבוד עם גוי, אבל צריך להיות מובדל ממנו אין לי שום קשר אמיתי עמו.

כמה מסוכן להתחבר לגוי, זה מזיק גם בגשמיות, נזק כפרנסה, ומזיק גם ברוחניות שאדם יכול להחליט ללמוד ממעשיו של הגוי לעבור על עבירות חמורות.

הקב"ה יטהר ליבינו לעובדו באמת.

(מעין גנים, ויקרא ח"ג פרשת בהר מאמר ב').

(מעין גנים, בראשית ח"ב פרשת וישב סוף מאמר א').

והנהרות יעלו על גדותם וישטפו את כל העולם, ואף אחד בעולם לא יוכל לעשות כלום נגד זה, ולמה הקב"ה השתית את העולם באופן זה שהעולם כל רגע יכול להיות בסכנת אבדון, כדי להודיע שלה' הארץ ומלואה, כל הארץ וכל מה שיש בארץ הוא של ה', תבל ויושבי בה, כל יושבי תבל גם הם של ה', זהו היסוד שצריך יהודי לחיות על פיו.

וכך גם אמר לנו התנא במסכת אבות (פ"ג מ"ז) רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר, כי ממך הכל ומידך נתנו לך.

ולכן היו צדיקים שזוהרו כל ימיהם שלא לומר על חפץ מסויים, זה שלי, כך מסופר על ראש ישיבת נוברהדוק בצרפת רבי גרשון ליבמן זצ"ל שמעולם לא אמר את המילה הזו שלי על שום דבר שהיה לו, עד שפעם שבאמצע נסיעה הוא נזכר ששכח את הטלית והתפילין שלו, והוא אמר שכחתי את הטלית והתפילין שלי, פתאום הוא תפס את עצמו ואמר אמרתי את המילה שלי, אדם שחי כך הוא זוכר תמיד שהוא בסך הכל אורח בעוה"ז, שום דבר לא שלו כל מה שיש לו זה דבר זמני שנתנו לו רשות להשתמש בזה, ויתכן גם שביום מן הימים זה ילקח ממנו. אדם כזה זוכר תמיד את תפקידו בעולם, הוא זוכר תמיד שהוא בסך הכל עבד לבוראו, וזהו סיוע גדול ששום דבר מעיני העוה"ז לא ישיח ממנו את מטרתו ותפקידו כאן בעולם הזה.

את היסוד הזה התורה רצתה להשריש בקרבו של כל יהודי על ידי מצות שמיטה, על ידי שהוא משקיע בשדה שלו במשך שש שנים, זורע וקוצר ומתנהג כבעל הבית, ובשנה השביעית הוא מפסיק לגמרי לזרוע ולהשקיע בשדה, וגם מה שגודל בשדה אין לו רשות לקצור לבדו, אלא הכל הפקר כל אדם יכול להכנס ולקחת והוא לא יכול לומר כלום, והמשנה במסכת שביעית (פ"ד מ"ב) מביאה שיטה שאסור להחזיק טובה לבעל הבית על מה שהוא לוקח משדהו תבואה ופירות, כיון שהתורה הפקירה אותם וזה בכלל לא של בעל הבית.

ולכן נבחר מצות שמיטה ללמד על כל התורה, שכשם שבמצות שמיטה נאמרו כל פרטיה מסיני, כך גם כל מצוות התורה, משום שמצות שמיטה היא בעצם השורש והיסוד לכל התורה כולה, מי שהשריש בקרבו את יסוד מצות שמיטה שאין לו כלום בעוה"ז, כל המצוות שהוא מקיים עם כל פרטיהם ודקדוקיהם, הם הרבה יותר בשלימות מאחר שהוא מרגיש שכל תפקידו וביאתו לעוה"ז הוא רק עבור קיום המצוות.

(מעין גנים, ויקרא ח"ב פרשת בהר).

נתרם לזיווג הגון
אלוהי בן מזל טוב

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

לשמיעת שיעוריו הנפלאים של רבנו זצ"ל בכל מקצועות התורה בקול הלשון, ניתן להתקשר למספר ישיב 0732951310. כמו"כ ניתן להשיג חלק מספרי רבנו זצ"ל בפלא' - 0548474489 לבקשת בני המשפחה כל מי שיש בידו סיפורים על רבנו זצ"ל יועיל נא לשולחו למייל, למען הגדלת התורה והיראה. לקבלת הצוואה במלואה ניתן לשלוח בקשה למייל.

לקבלת הגיליון במייל, להנצחה ולתרומה להפצה, ניתן לשלוח הודעה למייל nt8013334@gmail.com